

České vysoké školství po roce 1989

Demokratizace

- vysokoškolský zákon z roku 1990 (172/1990 Sb.) legalizoval ad hoc uspořádání vzniklé v průběhu „sametové revoluce“ – byly odstraněny prvky centrálního řízení vysokého školství, vysokým školám byla zaručena autonomie na státu, samosprávné principy řízení a akademické svobody, zavedl bakalářské studijní programy, v souladu s tím vysoké školy mohou být univerzitního nebo neuniverzitního typu, obojí mohou být zřizovány státem (zákonem) nebo jinými právníckými osobami
- v řízení vysokých škol a jejich součástí (fakult) získaly výrazné pravomoci demokraticky zvolené senáty s výrazným zastoupením studentů – tím se posílila role samosprávy na úkor fakulturní a univerzitní exekutivy
- vznikly rovněž reprezentace vysokých škol – Rada vysokých škol a Česká konference rektorů
- proběhla demokratizace obsahu výuky
- zákon 111/1998 Sb. tyto hlavní změny ponechal v platnosti
- zákon č. 111/1998 S., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), který po úpravě několika novelami platí dodnes. Zákon o vysokých školách vychází ve svých základních ustanoveních z toho, že typickým rysem vysokoškolského studia je jeho sepětí s tvůrčí činností, že vysoké školy nemohou být pouze vzdělávacími institucemi, ale musí se na nich současně pěstovat a rozvíjet vlastní vědecká nebo výzkumná, vývojová, umělecká a další tvůrčí činnost. Výzkumnou činností se zde rozumí tvůrčí činnost spojená s aplikací vědeckých poznatků. Ze stávajících vysokých škol se staly veřejné vysoké školy. Zákon upravil udělování státního souhlasu pro působení soukromých vysokých škol. Byly upraveny zásady pro působení Akreditační komise.
- soukromé vysoké školství jako projev demokratizace vzdělávání v ČR

Kvantitativní rozvoj

- počty studentů:
1989: studovalo na vysokých školách zhruba 113,5 tisíce studentů
1999: bezmála 199 tisíc studentů
2008 (k 31.12.): více než 369 tisíc studentů
to je 3,25 krát více

- růst počtu institucí:
  - 1989:** 22 univerzitních VŠ + 5 nezávislých pedagogických fakult
  - 1999:** 27 univerzitních VŠ + 4 neuniverzitní VŠ (všechny soukromé)
  - 2009:** 29 univerzitních VŠ (z toho 3 soukromé a 2 státní) + 47 neuniverzitních (z toho 45 soukromých), tj. 26 vysokých škol veřejných, 2 státní a 48 soukromých (celkem 76 VŠ)

- růst počtu absolventů
  - 2000:** 28 785 absolventů
  - 2008:** 71 152 absolventů
  - to je 2,5 krát více

- růst počtu akreditovaných studijních programů
  - 2000:** 295 studijních program
  - 2009:** 1 084 studijních programů
  - to je 3,7 krát více

Přístup vysokoškolskému vzdělávání

- období 1989 – 2009 je charakteristické přechodem od vysokého školství elitního přes masové až k univerzálnímu
- hrubá míra vstupu do terciárního vzdělávání (podíl počtu vstupujících do terciárního vzdělávání z populační skupiny 18/19-letých) v roce 1989 dosahovala necelých 20 procent, zejména po roce 2002 však růst absolutního počtu studentů kombinovaný s oslabováním populačních ročníků vedl k dalšímu rozšíření přístupu k vysokoškolskému vzdělávání:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Čistá míra vstupu do terciárního vzdělávání typu 5A	31,4	34,0	39,2	44,4	48,5	54,7	55,9	58,1

- díky tomu dnes na vysokých školách studuje mnohem širší spektrum studentů z hlediska věku, sociálního původu, aspirací atd. než před 20 lety

Mezinárodní spolupráce

- vysoké školy se po roce 1989 začaly otevírat mezinárodní spolupráci i s jinými státy než RVHP
- v roce 2009 mají vysoké školy navázanou spolupráci s institucemi v zemích celého světa – kromě bývalého východního bloku to je se všemi evropskými státy, s USA, Kanadou, zeměmi jižní Ameriky, Japonskem, Koreou apod.
- otevřel se jim přístup k programům EU (Tempus, Phare), významný byl vstup ČR do programu Socrates – Erasmus, který mimo jiné podporuje mobility studentů a akademických pracovníků

Akad. rok	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08
vyjíždějící studenti	879	1249	2001	2533	3002	3589	4178	4752	5079	5587
přijíždějící studenti	243	461	552	732	971	1298	1946	2613	3339	3789
vyjíždějící akad. pracovníci	366	408	335	782	973	987	1226	1484	1737	1942
Přijíždějící akad. pracovníci	-	-	376	423	476	545	720	947	923	1268

to představuje téměř 6,5 krát více vyjíždějících studentů v akademickém roce 2007/2008 než v roce 1998/99

- české VŠ se zapojily i do dalších programů – CEEPUS, Aktion, Erasmus Mundus, se svými zahraničními partnery uskutečňují společné studijní programy
- v roce 1998 ČR přistoupila k tzv. Boloňské deklaraci a stala se součástí Evropského vysokoškolského prostoru, který bude slavnostně vyhlášen příští rok na konferenci ministrů zodpovědných za vysoké školství signatářských států

vstup do Boloňského procesu zejména znamenal restrukturalizaci studijních programů na bakalářské, magisterské a doktorské, zavedení tzv. kreditového systému a vydávání dodatku k diplomu zdarma všem absolventům vysoké školy v českém a dalším světovém jazyce (zejména v angličtině)

Výhledy

- v současné době se připravuje reforma terciárního vzdělávání (Bílá kniha terciárního vzdělávání byla vládou vzata na vědomí v lednu 2009), která je zaměřena zejména na diverzifikaci sektoru terciárního vzdělávání, zvýšení jeho efektivity, zlepšení vnitřního systému řízení institucí - smyslem reformy je vytvořit český sektor terciárního vzdělávání jako kvalitní a konkurenceschopný v evropském i celosvětovém měřítku.